

ПРИКАЗИ

Радмила Накарада
Институт за Европске студије
Београд

Примљено: 15. 12. 2007.

СТРПЉИВИ ЧИТАЧ

Божо Стојановић, *Цртице о књигама, идејама и људима*
(Службеник гласник, Економист, Београд, 2007)

Данас, када се огроман број књига готово свакодневно објављује понестају озбиљни, стрпљиви, предани читачи, који не читају на прескок, дијагонално, летимично већ се уистину интересују за идеје, размишљања, достигнућа других и у име тога свакој страни, целини књиге посвећују пажњу. Сведочанство о једном озбиљном читачу налазимо у књизи Боже Стојановића под насловом *Цртице о књигама, идејама и људима* (Службеник гласник, Економист, Београд, 2007).

Више од једне деценије, Стојановић је поред свог властитог истраживачког и списатељског рада, с поштовањем и радозналешћу читао и приказивао књиге младих и афирмисаних домаћих аутора, својих институтских колега, преведених класика, као и страних аутора које заслужују пажњу наше стручне јавности а нису још преведене. Иако избор књига које Стојановић приказује свакако осликава ауторова стручна опредељења, он није уско везан за економију. Стојановића интересују и филозофија и социологија, а посебно напори оних аутора који покушавају да успоставе плодоноснији дијалог између блиских друштвених дисциплина, као и оних која су поставили темељна питања још увек релевантна за понирање у природу света у којем живимо, као и за наше властито саморазумевање и проналажење адекватне стратегије транзиције.

Аутор се, како сам каже у Уводу, ограничио на приказивање најмаркант-

нијих идеје писаца књига, изостављајући при томе полемику и могуће критичке примедбе. То би могло да се доживи као мана његових "цртица", када квалитет приказа не би постигао важан циљ: лако придобијање нових читалаца. Многи ће након прелиминарног упознавања са делом које Стојановић приказује и сами пожелети да га у целини прочитају. У том смислу, његов приступ је и поучан и користан. Он нас на озбиљан начин подсећа да пре него што створимо мишљење о неком делу и започнемо полемику с аутором, покушамо без предрасуда да разумемо његове основне идеје и науме. Другим речима, да пажљиво и стрпљиво прочитамо књигу и полемици приступимо као поштен и темељно информисан саговорник.

Аутор је у књизи која се налази пред читаоцима, сакупио готово стотинак приказа, које је поделио у шест делова. У првом делу су груписане прикази књига које се баве прошлешћу, у другом и петом историјом идеја, посебно класицима либерализма, у трећем изазовима модерног времена, а у четвртм и шестом (који је можда могао да понесе маштовитији наслов од "Разне теме") преваходно економским темама. Прикази су највећим бројем објављени у "Економском магазину", мањи број у "Економским аналима", "Социолошком прегледу", као и у појединим дневним новинама. Готово сваки приказ је опремљен кратком биографијом аутора, у којима се по правилу наводе мање познати детаљи

које појашњавају ауторово дело и теоријску оријентацију.

Први део обухвата широк распон дела, од оних у којима се реконструишу интересантне, а занемарене, биографије наших сународника нпр. Чедомиља Мијатовића (Слободан Марковић) и Лазе Пачуа (Димитрије Боаров), преко дела која се баве економском и социјалном историјом Балкана и Србије, (Трајан Стојановић, Лефтен, Ставријанос, Миодраг Угричић, Горан Николић, Бошко Мијатовић, Мари-Жанин Чалић) као и проблемом идентитета овог региона (Сима Ћирковић, Марија Тодорова), до књига које великим потезима преиспитују историју света (Питер Берк, Карл Полањи, Ерик Хобсбаум), као и однос историје и друштвене теорије.

У другом делу, Стојановић приказује шаролику лепезу идеја знаменитих аутора. У сфери етике приказује дела Петра Кропоткина и Алберта О. Хиршмана. Аутор затим прати Берлинова истраживања корена европског романтизма, Пејново залагање за слободу и сигурност грађана, одговоре Ортеге и Гасета на питање шта представља будућност Европе након крвавих ратова, Волетерово разматрање вредности толеранције у људској заједници, Шмалеву реконструкцију еволуције идеје Европе. У његов круг интересовања улазе и конзервативне критике француске револуције Жозефа де Местра и Едмунда Берка, стваралачки опус Лудвига фон Мизеса, Карла Попера, Бертранда Расела, али и либерализам у Србији и Хрватској. На овај део се надовезује и пети део књиге, у којем су приказани класици либерализма од Хјума, преко М. Фридмана, Џ. Бјукенена, фон Хајека, до Ајн Ренд.

Трећи део је и најопширнији, садржи више од двадесет прилога и усмерен је на приказивање главних изазова модерног времена. Пажња аутора се концентрисала на две велике теме: Европску унију (ЕУ) и глобализацију. Када је реч о ЕУ аутор се бави делима која проблематизују услове, околности настанка ЕУ,

политичке и економске аспекте њеног развоја, проблеме проширења и европског устава. Проблем глобализације се приказује посредством дела која се баве стањем и будућношћу капитализма, његовом кризом (Џ. Шорош), двоструким ликом глобализације (Мирослав Печујлић), противречностима процеса глобализације (Џ. Стиглиц). Осврт на глобализацију обухвата и проблеме развоја (А. Сен, М. Олсон), драматичне социјалне неједнакости (Б. Милановић), као и балканска искушења у ери глобалне међузависности (В. Глигоров, Д. Лакићевић, М. Жанин-Чалић). У четвртном и шестом делу, као што смо већ поменули, акценат је на модерним економским темама – односу културе и предузетништва, стварању успешних брендова, психофилозофија бизниса, проблеми ефикасног менаџмента, али и на приказивање књига које су допринос економској теорији (између осталог доприноси Љубомира Маџара и Бранка Хорвата).

Својом књигом Стојановић је демонстрирао умеће читања, разумевања, суптилност излагања, као и ширину својих интересовања и сазнања. Упоредо с тим, својом збирком „цртица“, приказао је и динамичност српске академске средине која се огледа како у појави бројних вредних домаћих дела, тако и у истрајном обогаћивању наше комуникације са светом преводима подстицајних дела страних аутора.